

מסורת הש"ס
 א. ותספאת שבת ח'ג, בבלי
 שבת ע"א.
 ב. ראה תוספתא ע"ג, בבלי
 ראה ירושלמי י"ג, ג.
 ג. ירושלמי שקלים ח"א, (כל
 הענין); ויקשיש תורה תתקין.
 ד. בבלי מנחות ק"ב,
 (שטיעיים); אסתייר (מתנות)
 (שטיעיים).
 ה. משה עדיות ח'ג, תוספתא
 עדיות ג'ב, בבלי מנחות ק"ג,
 רע"ע.

דורות

הדין גידון הוא בביתו: דא
דיון הווי – כמה דעות
 דהוה בימי: דהוה בימייהו דהוה
 ורבתא ואליעזר ח'ה דהוה.
אית דאמרי – ורבתא בביתם
 מילים אלא סתור.
דאיעריא ולא איעריא בביתו:
דאיעריא אוער קמא דהוה.
כמה הוא בהנהיגו: כמה הוא
 יוחנן הוא דיון ח'ה דהוה
 שמינה טבירית הישנה כמה
 הוא.
דן דנן כרבי שמעון בהנהיגו:
דן דנן כרבי יוסי בדין יהודה.
ושאל לוי יהושע בן לוי
 הכהנים: ואלעזר ח'ה עקיבא בר
 לוי ודבוס קראקא: ושאל ליה
 רע"ע.
 המשך נרות בחשלתור.

לשון

מלטר
 דין לטר: מוקד המלה ביונות
 קודמלת (מלטרין) וענינו
 תנונו, ודא המוקד דברים שונים.
 בענינו עולם המוכר למעמדת
 אופה המוכר בתורתו.

החיים

כוס

כוס וכוונת מקומות התמוד
 כוסות נעשו מחומרם שונים
 פתחת (ובכלל כוס זהו),
 וכוונתו וכוונתו חסד הכוס לרב
 הקטן שבכלי השקה, וקובילו
 ברביעית הלוג.

יין קרוש

נראה כי במקומות מסוימים,
 כון בחימון (שינוי היו ירועים וין
 קרוש קפוא, על ידי הכנסת היין
 בתוך השלג. היין הקפוא מתקשה
 ונראה דמה לעלייל גבשה
 הקפאה לו של היין נעשה
 למסורת שונת, תן שלש שימור
 של יין קרוש, וזו כדי להעלות
 גרבה את אחוז הכחול שבו לפי
 שנת היין ומנגבש בני מעט
 (קרוש).

שידוק

השידוק הוא רוכל השוקב בסתור
 פבצי "סדיקת" – תפיס
 קטנים, לא יקרים, כנון מוחים
 ומסורת, שהיה בדרך כלל נוד
 ממוקם לעניים, ומכר את
 הברכה מעירות קטנות, או
 בלתיח מית לבות עניים,
 בוטנות בקמנות משמעת המה
 "סדיקי היא – סתור חשבוט
 בקמנותא, מטע מטע.

אישים

רבי בני
 אמורא בן הדור השלישי
 לאמוראי ארץ ישראל. משר
 דברים בעיקר בשם רבי יוחנן
 ורשן לקוש, והיה מקורב לרב
 אמר, ר' אבי ר' אבהו, כפי
 המסופר בגמרא כאן ובמקומות
 אחרים (ראה ירושלמי שבת פ"ח
 ח"א ובבלי מנחות ק"ג). היה בר
 בני נער מורה, עד שיהיה עצמו
 את דברי ההגבן – ורשן יוחנן
 לתלים לן בני ופחות יוסם
 וליה, ולא תאמינן בשעת
 יש המלחמה ארץ ישראל.
 האמוראים הבגליים בר בני ורב
 בני בר אביי.

הישנה, כלומר, המידה שנהגה בה בעבר, ולא זו הנוהגת היום. אמר ר' יוחנן: הדין
 דיון הוא (המידה הזו שלנו היא). שהיא היא המידה בה אנו משתמשים היום, ואינה כל
 כך ישנה. ושואלים: ולמה קרי ליה 'עתיקה' מן בגין דהוה בימינו (מדוע קורא לה הנא
 כך ברבייתא 'ישנה' אחז שהיתה קיימת עוד בזמנו)? שהרי כאמור אף בימי ר' יוחנן עוד
 המושגים בה ומושבים: **אית דאמרי דהות**
זעירא ורבתא ויש שאומרים שהיתה המידה
 בתחילה קטנה והגדילה אותה, ואית דאמרי
דאיעריא ולא איעריא כמה דהות ויש
 שאומרים שלאחר שהגדילה שבה והתקטנה
 ואולם לא התקטנה כמו שהיתה בתחילה.
 ומכיון שלא היתה מפרתה שווה בכל
 התקופות זיקת התנא של הברייתא לומר
 שגודת הברייתא היא המקבילה לשמירת
 הישנה, ואף ר' יוחנן דייק לומר שהיא זו
 של ימינו. ועוד שואלים: וכמה הוא כמידות
 הנוהגות בימינו שיעורו של כוס המזוקקת
 ברביעית: ר' יוסי בשם ר' יוסי בן פזי, ור'
 יוסי בר ביבי בשם ר' שמואל אמריס:
אטביאי על אצבעיים שתי אצבעות אורך
 על שתי אצבעות רוחב, על רום (גובה) של
אצבע וחמשה ושליש אצבע. למעלה דנה
 הגמרה ששיעור היין לענין איסור הרצאה
 בשבת, ומאחר ששם מדובר ביון כצורתו
 הנוחלת, מביאים עוד את ההלכה בענינו
 לאחר שקראש. תני (שנינו בברייתא): יין היבש
 שיעורו לענין איסור הרצאה בשבת הוא
כביית, אלו דברי ר' נתן. רבנן דקיסרי
(החכמים מקיסריה) ור' יוסי בר ביבי בשם
שמואל אמריס: איתא (הולכות) הדברים
הללו על נתן כשיטת ר' שמעון במשנה
במסכת שבת (פ"ח מ"א) כמה (כחוס ש')
בשעור כסא: ששיעורו כל המשקים לענין
איסור הרצאה בשבת הוא ברביעית, ובכלל
זה שיעור היין, כן אמר ר' נתן ששיעור היין
לענין הרצאה אחריו נוהל הוא ברביעית
ולשקישור ויריאנו מרשות לרשות יהיה
חייב רק אם יתא בו שיעור כזית, שהוא
שיעור ברביעית יין לאחר קרישתו.

א וכענין דומה שנינו שר' סימון בשם ר'
 יהושע בן לוי סיפר: מפעיה, וטהור
 רבי שמחה, כנראה מחמת פציעה, וטהור
 הכמים את דמה משום טומאת נבילה,
 שאמרו שם הנבילה אינו מטמא כנבילה עצמה. ושאל ר' אליעזר את ר' סימון משום
 שפועה זו: עד כמה? מהו השיעור שהתירו אותו משום נבילה? האם טיהורו משום
 שהיה שיעורו פחות מרביעית, אבל אם היה יותר מרביעית היו מטמאים אותו? ולא אשגח
 ביה (ולא הגמרא בן). לא ענה לו ר' סימון, והלך ר' אליעזר ושאל אותה שאלה לר'
 יהושע בן לוי, ואמר ליה (ל'): **עד רביעית** – הדם הזה טהור, יותר מרביעית –
 טמא. **ובאש אלעזר על דלא חזי ליה (שלא החזיר לו) ר' סימון**
שמורתא (את השמורה, ההלכה, הוון), ולא אמר לו כל הדברים, שמהו כזה היה צריך
 ללכת לר' יהושע בן לוי לטאול אותו. ומסופר כי רב ביבי היה יתוב מנתי הדין **עובדא**
(היה יושב ושונה, מספר, את המעשה הזה) בפרדוהו של רבי שמחה הוורו חכמים שרמה
טהור מטומאת נבילה, ולא הזכיר את שאלת ר' אליעזר (יער כמה?) ותשובת ר' יהושע
בן לוי. אמר (שאל) ליה (ל') איתא (אוהו) ר' יצחק בר כהנא שרצה לברר את ההלכה בהניין:
האם הוראת חכמים היתה שדם הנבילה אינו מטמא בכל שיעור שהוא, או שהם החליטו
רק למקרה מסוים זה של פרדת רבי שלא היה הדם שפרש ממנה בשיעור ברביעית, ויהיה
כן אמרו שהוא טהור כיון שעד רביעית – טהור, ואולם יותר מכאן, בשיעור גדול
יותר דעת חכמים שהוא טמא. ומסופר כי בתגובה לשאלתו זו בעט ביה (בנעט בו) רב
ביבי, אמר ליה (ל') ר' זריקא: האם בגין דשאל לך את בעט ביה (נפני שהוא) ר' יצחק
בר כהנא שואל אותך בנעט בו? אמר ליה (ל') בגין דלא הות דעמי לר'
ביעטא ביה (נפניו שלא היה דעתו בר לא השבת לו לא השבת לו לא השבת לו לא השבת לו לא
הייתי טהור בדברים אחרים, ולכן לא שמתי לב ואכן לא התנגחתי כראוי. והוא מסביר את
מנו, ופסחת לילה יומם, ולא תאמינן בחיך' (דברים ח, טו) מרבך שלושית מעבים על
עוני, שמהאדא קשה מקודמו. והריהו מפרט: 'והיו חיים תלואים לך מנגד' – זה שאין
לו קרקע משלה והריהו לוקח (קונה) בכל שנה חמשה שנה וחושש שמה שמא
הבאה אל יהיו לו מעות לקנות חטים, או שלא יהיו בשוק חטים למכירתו. 'יפחדת לילה
ויומם' (שם) – זה הלוקח חטים מן הסדקי (מוכר בקמנותא) המוכר מעט מעט,
והריהו חושש שמה יתיקרו החטים למחרת ויוכל לקנות במעוהו פחות חטים מכדי צרכו,
והריהו אפוא דואג בכל יום למוון המחר. 'ולא תאמינן בחיך' (שם) – זה הלוקח פת
אפריז מן הפלטר (האופה), ובכל שעה הריהו חושש שמה אל תספיק הפת שבידו אפילו
לסעודתו הקרובה. וסיכס ר' ביבי: ואנא סמיכנא אפלטור (ואני מבצב הקשה ביתר, שכן
יש טוון על הפלטור), ולכן אני באמת מוטרד, ולכן לא השבתי לך יצחק בר כהנא כפי
שהיה ראוי. ומכירים: ומהו כדון (ומה אכן עניינו, דינו) של דם הנבילה, האם אינו מטמא
אף בשיעור רביעית? ומשיבים: בענין זה כבר שנינו שהענין ר' יהושע בן מתיא דר'
נבילה שנהגו בו הלכה למעשה שהוא טהור. ומשמע מרבדרי שהריהו טהור בכל שיעור
שואו. ודוחים: מהו כוות דברי שקבע שהוא טהור – טהור מלהכשיר, כלומר, שהדם
הזה אינו חשוב כמשקה להכשיר את הזרעים שנפל עליהם ואף אם נעשה בהם הטומאה
אינם נטמאים, אבל לטמאת (לטמא) בעצמו – הריהו מטמא ככשר הנבילה עצמה.

ליקה, ואם יהיה חטים. מן הסדקי – זה מעט מעט מהמוכר תבואה, ומפחד דלמא אדאיל יודבן,
 הרגילים בערב ובקר. **ולא תאמינן** – זה **שלווק מהפלטר** – מה מתחזותם את אפיהו, לזימנין אוי לו פה כשרוצה לאכול. ואלו דעתי מושבת. שאינם
 הוי עלה, אי יותר מרביעית טמא ורבי יוסי רבי יהודה, או אף יותר מרביעית טהור. **הענין דרבי יהושע בן מתיא טהור**, אף יותר מרביעית. ודחי: מה
 טהור – מלהכשיר הוא, דלגמרי טהור, שאינו מכשיר ואין בו תורת משקה. אבל לטמא – מטמא יותר מרביעית שיעורו נבילה בכזית, וכדלעיל.

עיונים
 וטהור את דמה וכו' – טומאת הנבילה כתובה בתורה פעמים אחרות, ואולם לא נתפרש מהו השיעור בו
 היא מטמאה. ונקבע הלכה בשם הנבילה שיעורו לטומאת הוא כשיעור איסור אצילות. בביתו, את
 הנבילה לא נתפרשה וטומאתו בתורה ונחלקו בו החכמים בברייתא (שבת ע"א). לית הלל הריהו מטמא
 ולית כפאי אית מי מטמא. ודעו חכמים אם אכן לשעת בית שניא (הם טהור מכל טומאה. או טהור רק
 מלהכשיר לקבל טומאה. וכן אם סתרוהו בכל שיעור, או רק בחזות מביית.
טהור מלהכשיר הניח (במפורש בתורה, וקרא י"א, לו–ח) ועוד ששה מיני משקים אחרים עליו. ר' ע
 דבס, שנין, עם, חלב, כמבורא במשנה מכשירים פ"ז מ"ד, ולבסוף מרינו (המקראות) אם ניתן על רב
 מאלכשר כרנן בעלוי הריהם מכשירים אותו לקבל טומאה. שקרא אם ניתן עליו מחתיחה הריהו מקבל טומאה
 כמעט טומאה (כגון שם חמץ). וכאן רוצה הגמרא לומר שדם הנבילה אינו בכלל הדם המכשיר לקבלת

הדא דיון הוות – מדה שהיתה לנו מקדמות. הכי גרסינן: **ולמה לא קרי לה 'עתיקה'?** –
 שהרי בזמן ההוא לא היתה המדה ההיא, וכבר עברה, והוה ליה למומי "הדא עתיקה" כאמור
 רב נתנין. דאף רבי יונה היה במקומו של רב נתנין. רמשיני: **בגין דהות בינומי** – אף על גב
 דכבר עברה, מכל מקום לא קרי לה "עתיקה" "שנה"
 דינו שיהיה בימינו. הכי גרסינן: **אית דאמרי**
דהות זעירא ורבת זערת ולא זערת כמה
דהות – והכי פירושו: בו לתרוץ ולמה כמה
 רב נתנין 'עתיקה' – משום שנפחתה
 מרביעית ואחר כך הוסיפו עליה, ואוקמוהו
 ארביעית, ואחר כך מפרתה אותה, ולא פתחו
 אותה לבראשונה. וזה היה בימי רבי יונה. הלכה
 אל מצי לממרו 'עתיקה', דסלקא דעתך
 אמידה הפחותה קאמר. ואי הוי הפחת בפעם
 שני כמו בראשונה שפיר הוה מצי לממרו
 דאית דאם כן הוה ליה לממרו לא דאית לן
 השתא היא מדה רביעית, ועל כרחין היינו
 מדמינן דאמידה גדולה קאמר. אבל השתא
 פתחין קטנה בשמינו לא היתה בשל המדה

הקטנה שהיתה בראשונה – ודאי איכא
 למטיעו דלעל הראשונה הפחותה נאמר
 'עתיקה'. לכך קאמר "הדא דיון הוה", כלומר,
 דהות בימינו קודם, ולו שהיה לתן כשני
 ולכא למיטעי. הכי גרסינן: **תני יבש בכזית**
דברי רב נתן – והכי פירושו: אם הוציא
 לרשות הרבים יין יבש שנקשר כזית – חייב
 דמעיקרא הוי רביעית. והא דבעינן רביעית
 שלם בקרוש ולא סגי רביעית – משום דקרוש
 שלם בקרוש הוא. **איתא רבתי** – דאמר
 אף ביין רביעית בעינן כרבי שמעון דמתניין,
 דאמרינן בספוק דקרוש לאו בר מצינה הוא.
וטרוה דמה משום נבילה – שלא היה בו
 רביעית. וכל שאינו רביעית לכשיקרא לא יהיה
 בו כזית, ואין בו טומאת נבילה. **עד כמה** –
 דם היה כה שטהור אותו משום נבילה. ולא
 אשגח ביה – ולא השיב לו רבי סימון דבר.
 טמא, וכל ברביעית לית ליה לרבי יוסי ואמר
 ליה וכו'. הכי גרסינן: **ובאש רבי אליעזר על**
דלא וכו' – והרע לרבי אליעזר על רבי סימון
 על שלא השיב לו על שאלתו. **מתני הדין**
עובדא – סיפר המעשה (שחטו) שטמא
 רבי יצחק בר ביסנא לרבי סימון בדרך שאלה: **אם עד רביעית הוא טהור אבל יותר מכאן**
טמא, או אפילו יותר מרביעית? ובטע ביה – רבי סימון דרחה אותו שבנדלו. לישנא
 אחרתא: **עבר בו. אמר ליה רבי יוסיא** – משהו טמא: **משום דהוה טהור את מינף**
ביה בתמיה. אמר ליה: – הא דלא השבתי לו כהוון – שלא היתה דעתי מיושבת בעית האת
 זה **שלווק חטים לטנה** – שאלו לו קרקע לזרע, והיינו חייב תלואים, שאינו יודע את יהו
 לו מעות לטנה הבאה. הכי גרסינן: **סדיק** – כנראה במאש למי שאין לו. וזה הלוקח אופה
 משבת לשבת, לילה ויומם רוב ימיו הולך אחר הלילה. זה **הלוקח מן הפלטור** –
 מן תחתונים – שאולי לא יראה לו לתתוהו למכור. **ואנא אפלטור מינין** – ואין דעתי מושבת
 עליו להשיב לו. הכי גרסינן: **ומאי כדון** – מאי הוי עלה אם יותר מרביעית טמא או טהור.
הענין דרבי יהושע בן מתיא – מתינין הוא בברק שיש דעיות. **עד דם נבלות שהוא טהור**
 וקא סלקא דעתך טהור למיך קאמר, אפילו ביותר מרביעית. ופריך מהו טהור – שהוא
 טהור להכשיר הזרעים, שאינו מכשיר אלא דם השותה בשעת שחיטה, אבל לטמא – מודה
 רבי יהושע בן מתיא דם נבלות מטמא.

תקלידו הדין
 מאחר שזכורה שמדדו בו בימינו. הכי גרסינן: **מן בגין כו' כמה**
דהוה – והיינו עתיקה כמו שהיתה קודם טקנה. הכי גרסינן: **אמר רבי יוחנן**
 – והכי אמרינן בבבלי שם, אאמר רבי יוחנן: **תמנייתא דרבייתא דהות וטבירית הוות יתירא**
על דא רבא, ובה משעריין רביעית על פסח. ויריסת הספדים שיבשו. שיעורן של כוס –
 במדידת האצבעות. הכי גרסינן: **תני יבש** – יין קרוש בכזית משעריין, ומעיקרא הוה כבי
 רביעית. ובקרוש רביעית שלמה בעינן, דלאו בר מצינה הוא. הכי גרסינן: **איתא דרבי נתן**
יוסי רבי יהודה כו' – והוא ברייתא, מובא בבבלי שבת (ע"ז) דרבי נתן ורבי יוסי רבי יהודה
 אמרו דבר אחד. **תני תתם: דם נבילה** – בבי שטאי מטרתיין, דאינו כבשר לטמא כנבילה
 בכזית ולא תורת משקין כו', ובית הלל מטמאין. אמר רבי יוסי רבי יהודה: אף ששטימא בית
 הלל – לא טימאו אלא בדם שיש בו רביעית, והואיל וכויל היבש ששימורו על כזית שהוא
 שיעורו נבילה לטמא אדם. והיינו 'אמרו דבר אחד', ויכולתו היבש ששימורו הוי רביעית,
 אלאמא כרבי יוסי רבי יהודה מיתוקמא. **וטרוה את דמה** – אמר לה סתם אם עד רביעית,
 או אף ברביעית. **ושאל כו' עד כמה ולא אשגח ביה** – לא השיבו כלום. **עד רביעית טהור**
כו' – כרבי יוסי רבי יהודה, והתם לא היה רביעית וטהורו דמה. **ובאש רבי אליעזר** –
 התרעם: רבי אליעזר על שלא השיב רבי סימון. **הדין עובדא** – סתם שטימא את דמה, כמו
 שספירה רבי סימון. **עד רביעית טהור כו'** – שלא אותו אם כן הדין. **ובטע ביה** – דחזו,
 שלא רצה להשיבו ולא נהג בו בכבוד. כמו 'וביעט' דבבבלי דברכות פרק שני (י"א). **דשאל לך** –
 כענין להשיבו כהלכה, ובטעם ביה. **דלא הוות דעתי בי** – שלא היה דעתי מיושבת. **שלווק**
חטים – ואין לו קרקע שתהא "אמת אחיזתא" בוריעיתו, "וצדק משמים שיקח" על ידי
 הגשמים. מה שאינו כן לשלווק על שנה חטים, דלשנה הבאה אינו יודע אם יהיה לו במה
 יקח, וגם היקור הוה על ידי מקפיעי עערים יום יום, ופחד שלו ליהא יום שלא יהיה לו על סעודתו
 ספר זמנים הלכות שבת פ"ח ה"ב).
 שם זמנים **שהוא טהור** דם הנבילה אינו מטמא כנבילה עצמה, אלא הריהו כמשקים הטמאים שאינם
 מטמאים מן התורה לא אדם ולא כלים. כעדות ר' יהושע בן פתורח. (רמב"ם ספר טהרה הלכות שאר אבות
 הוטואת פ"א ה"ד).

אורה ההלכה
יבש כזית שיעור הדין הקרוש לענין איסור הרצאה מרשות לרשות בשבת הוא כזית. רב נתן. (רמב"ם
 ספר זמנים הלכות שבת פ"ח ה"ב).
 שם זמנים **שהוא טהור** דם הנבילה אינו מטמא כנבילה עצמה, אלא הריהו כמשקים הטמאים שאינם
 מטמאים מן התורה לא אדם ולא כלים. כעדות ר' יהושע בן פתורח. (רמב"ם ספר טהרה הלכות שאר אבות
 הוטואת פ"א ה"ד).

מסורת הש"ס

א. היו לפניו שני כריים. ראה ירושלמי תרומות ב.א. שם ג.ג.
ב. תוספת שקלים ג.ד. ילקיט תורה תשפ.
ג. לעיל ב.ב. ונחם סומט מקבילות.

גרוסה

אילו היו שני בכתיב: וקשאו אילו שני.
הנחת רוח בהתרייא: נחת רוח.
אסטריאות בכתיב: ובכתיב: איצטל.

לשון

אסטריאות

איסטרא (חצי דינר נחושת) של טרייטס דקוויס

מטבע יווני קוזדאס (סטאטיר). מטבעות אלה כאשר היו עשויים זה (מיטבע זורין) היו שווים סלע = ארבעה דינרים. וכאשר היו עשויים נחושת (שם) ייטבעו מדינה, ערכם היה שמינית מן הערך הנקוב. כל המטבעות הגדולים (הזוריים), מחצית הדינר.

כריים כרן הוא עיר גדולה, וברך כלל עיר מוקפת חומה. יש סבורים שמקורה של המלה הוא ביוונית χύμας (כאראקס), שמשמעה גם מקום מוצר על ידי קורות. (מכאראקס) חורש עשירי שמקורה שני עולם (אוריו) ואולי היא קשורה למשמעות "כרד" = סיבוב, חיך המתאים לעיר מוקפת חומה.

אישים

ר' פנחס בן יאיר מחכמי המשנה. מגדולי צדיקי הדורות ובעל מופת. ר' פנחס בן יאיר היה בן דורו של ר' שמעון בר יוחאי, לפי גרסותיו שבראשית היה חנוני, גרסותיו אחרים טרחה שהיה חנוני של ר' שמעון בר יוחאי. עד בימי חייו היה עני על כל החכמים רבים מאוד סיפורי החיים שמספרים עליו, עד שאמרו בתלמוד עליו: כמה גדול הלמד משה רבינו! אף יחסורו של ר' פנחס בן יאיר מוכר בתלמוד, וספרו שאלו רצה החומר לאכול (לחל ג.ב. ועז).

רק מעטים מדברי דורות ידועים לנו, המפורסם שבהם הוא נאמרו על כל הדורות המובילות את האדם ממנה למה על לדורת הנבואה וביתא המשיח.

המדינות הרחוקות.

א גמרא שנינו במשנה שהמשפחה של בית רבן גמליאל היו עושים במכתובן שהיו שקליהם בתרומת הלשכה. ושאלים: אילו היו שני כריים (ערמות פירות), ותרם מאחד מהן על הביר, שמא לא פטר בתרומה זו אף את הביר? שהרי כדי לתקן את כלל הפירות אין צורך לתרום דווקא מכל אחד ואחד, ודי בתרומת אחד מהם (בשיעור הראוי) כדי לתקן את האחרים. ואף כאן תרומת השקלים עולה גם שלא השתמשו בשקל שלו, ומדוע את כן השתדלו בו? ומשיבים: אף על פי כן, הנחת רוח היא להם, הרגשה של נחת רוח היתה להם, שלא יאה קרבן הציבור מתקרב אלא משלהן תחלה, ולכן השתדלו בכך. ומביאים כמה דינים הקשורים לתרומת הלשכה. תני (שנויה ברייתא): אם שמת בטעות את הקטבליאות (כסויי העור) שהיו על הקופות כדי לדעת מאיזו מהן כבר תרם, ושבו אינו יודע מאיזו מהן כבר תרם (והשקלים שבתוכה הריהם שריים) ומאיו מהן עדיין לא תרם - נעשו שקלי כל הקופות כולן שריים, תני להם דין שריי התרומה. ודין נוסף (שנויה בברייתא): התרומה השלישית שהיו תורמים בפרוס חג הסוכות היא היתה העשירה שבכולן, שהיו בה אסטריאות (מטבעות קטנים) של זהוב ודרכונות (מטבעות גדולים) של זהוב.

הנחת רוח בהתרייא: נחת רוח.
אסטריאות בכתיב: ובכתיב: איצטל.

המדינות הרחוקות, ולשם כל ישראל. ושנויה ברייתא: בתחילה נטל שקלים מן הקופה הראשונה יש עדיין שקלים בראשונה, שלא תרם את כולה ונטל תרומה מן השניה (שכתוב עליה ב.) נטל מן השניה, אף על פי שיש עדיין שקלים בשניה - נטל מן השלישית (שכתוב עליה ג.) אם שלמה שלישית, שנטל את כל שקלי הקופה השלישית ואין בה עוד דבר - הרי זה חוזר ליטול מן השניה. שלמה השניה - חזר ליטול מן הראשונה. אם שלמה לאחר התרומה שקלי שלשתן, שלוש הקופות האלה - הרי זה חוזר ליטול מן הראשונה. אבל לשלמה ושוקל ממנה את השקלים שבאו אליה לאחר התרומה האחרונה. אבל לא משקלים שנתרומו מחוץ לקופות בשעת התרומה ונעשו שריים, שאין בהם קדושת שקלים. ר' מאיר אומר: הרי זה חוזר לשקל אף מן השריים. שהיה ר' מאיר אומר: השריים נותרים בקדושת שקלים ומועלים (יש דין מעילה) גם בשריים ומדוע? שמא יצטרכו להן לבסוף. שאם יגמרו שקלי הלשכה, ישתמשו בשריים לקניית קרבנות הציבור.

כיון שלעיל (א) עסקנו בענין החובה שהיה האדם נקי במעשיו אף בענין אדם, וכן צינה משנתנו את הוריות שנהגו בה בני בית רבן גמליאל במתן שקליהם, מביאה המשנה ברייתא העוסקת במידות האריות לאדם, ובכלל זה מידת הוריות. שנינו וכן היה ר' פנחס בן יאיר אומר: זריות בקיום המצוות כראוי מביאה את האדם לידו נקיות הנפש שלא יחטא. נקיות מביאה לידו טהרה, שפשוטגיע לררגה שנפשו נקיה ושוב אינו חוטא, והרי זה מטהר את כל נפשו מעונותיו הקודמים. טהרה מביאה לידו קדושה, קדושת הלב והמחשבה.

גונא, דנקיים מבריות דאיידין בשמעתין כשרואין זריותו בדבר בשלימות לא יחשדוהו, וכן אמרו: תלמיד חכם שעבר עבירה כו' ודאי עשה תשובה תיכף. והוא על ידי זריותו נקי מחטא. נקיות מביאה לידו טהרה - בא לטהר הנשמה שאינה טהורה, רק כבלי נקי כמו גופו נקי ודקיק. טהרה מביאה לידו קדושה - כמו באכילת קדשים וחולין שנעשו על טהרת הקדש, וליכנס לקדש הכל על ידי טהרה, וכל הנכנסין לעזרה צריכין טהילה. אי נמי: כדאמרין בברכות (בא,א): גדר גדול גדרו בה. מעשה באחד שתבע לדבר עבירה, אמרו ליה: יש לך ארבעים סאה שאתה טובל? פירש. אמרו: כל מקום שנאמר בו "קדושה" - מה פרישת מן העריות, כמו שנאמר "קדושים תהיו". והוה טהרה מביאה לידו קדושה.

עיונים

נעשו כולן שריים הכסף הנשאר בלשכה לאחר התרומה הוא הקרי "שייר הלשכה", והיו משתמשים בו להקנות דברים בבית המקדש עצמו. ולצרכי ירושלים עיר הקודש. לעתים היה מותר בי כסף תרומת הלשכה שהובנו בקופות היה יותר מזה וצרכי המקדש לאותו שנה. וכיון שיש מצוה להשתמש כל שנה בכסף שקלים חדש היה כסף זה 'מותר תרומת הלשכה' משעשו לצרכים אחרים. כמו כן פנמים שלא הוציאו לעצבי העיר והמקדש את כל הכסף ששאר בלשכה. והכסף הנותר הוא הקרי 'מותר שייר הלשכה'.
היא היתה העשירה שבכולן שהיו בה כריגל את שקלי בני המקומות הרחוקים שהיו מאחרים בהבאת שקליהם. וכמובאר במשנה לעיל (פ"ב מ"א) התייר חכמים לבני המקומות הרחוקים לצרף את מוצאם של שקלים למטבעות גדולים יותר של זהב כדי להקל על הבאתם לירושלים, ומתוך כך נא על פי שיש בראשונה נטל מן השניה. ענה הרב, שכן לעיתים אירע שהכסף שהיה בראשותו הספיק לקניית כל קרבנות הציבור לשנה זו, ואם היה נטל ממנה את כל השקלים שוב לא היה צורך ליטול מן האחרות. ונמצא איפוא שחלק מישראל ששקליהם היו מונחים בקופה השניה השלישית, לא היו שותפים לקרבנות הציבור. ולפיכך אמרו החכמים שישול תרומה מכל אלה מהקופות כדי שיוכלו כל ישראל (רבינו משולם. תקלין חרות).

מועלים בשריים דיני המעילה מקודם בתורה (ויקרא ה. ד. טו.) ומסכת מעילה בתלמוד נתייחדה לזון בפרטי דינים אלה. ועיקרם הוא שכל הנחנה מדרב של הקדש בשונג (בלא לדעת קדושת הוא) מעל. וחיוב להקריב לבפרתו קרבן מעילה, וכן לשלם לקדש מה שנחנה, ולהוסיף עד חמישית עליו. ואולם כריגל לאחר שהשתמשו בדבר קדש נתחלה קדושתו, והרי זה מעלה

קרבן העדה

אילו מי שהיו מונחים לפניו שני כריים של תבואה ותרם מאחד על הביר, מי לא פטר גם השני? אם כן, הכי נמי מאי נפקא להו לדבית רבן גמליאל אם הוא תורם של חצי שקל שלחו לא. ומשני: הנחת רוח הוא להן - שיהא הקרבן קרב מממנם ראשונה ולא יהא לשירי הלשכה. שמת את הקטבליאות מכולן - נעשה הכל שריים. איצטלא - בגדים. "וחמש חליפות שמלות" מתרגמין "וחמש איצטלון". אף על פי שיש בראשונה נטל מן השניה - אקופות הגדולות קאי, שאינו נטל מן הראשונה כל השלש קופות קטנות בפרוס הפסח, אלא מכל אחת מהן נטל קופה אחת, וכדפירשתי במתניתין. שלמה שלישית - אקופות הגדולות נעשה לבשכה ולא נכנס לתוך קופות הקרבנות. שלמו שלשתן - שאין בקופות גדולות מעות צריכין כל ישראל לשקל מחדש שקלים אחרים. שהמעות שנשאר לבשכה ולא נכנס לתוך קופות הגדולות - הוא שריים, ואינו כשרין שוב ליקח מהן קרבנות. מועלין בשריים - שנשארו בלשכה, שמא יצטרכו להן כסף שיכלה כל המעות שבתוך הקופות. וכן היה רבי פנחס וכו' - אהא קדאמר רבי מאיר דמועלין בשריים שמת יצטרכו להן כסף מייית הא דרבי פנחס שצריך האדם להיות זהיר ורוי, שלא יבא לידי חטא. זריות - הוריו נמצות לעשותן כהונן, ומרויח מעצמו כל דבר שיכול לבא על ידי לעניה, מביא את האדם שהיה נקי בעשותיו ומעבירותו שבידי טהרה - שאף עונותיו הראשונים יתלבנו ויטהר נשמתו. קדושה - קדושת הלב והמחשבה.

תקלין חרות

הרחוקות - שלא היו מביאין אלא בפעם השלישית.
א גמרא אילו היו שני כו' שמא לא פטר את הביר - בתמימה. והכי נמי, למה לבית רבן גמליאל להדר שיבוא דמיהן לקופה כיון שיתרמו גם על שלמה. ומשני: נחת רוח כו' תחלה - זריות מצוה שיהא משלהן ובתחלה, ולא ישרא בשריים. תני - תוספתא פרק שני דשקלים. שמת אסטריאות ולא יצטלילן. והתם תני דמכל מקום לא יעירבו בשל אשתקד. איצטלילן של זהב ודרכונות כו' - שהיו מביאין ממדינות רחוקות, והיו מצרפין על דרכונות כדלעיל ריש פרק שני. נטל מן הראשונה - מפרש בשבטלה הקופות שתורם היה כתוב עליהן אב"ג מפני זה. וכן הוא בתוספתא בהדיא. ובפרקי לעיל: למה היה כתוב עליהן כו'. ותחלה נטל מאשונה, שמוצה בראשון להסתפק ממנה תחלה. אבל אינו מריקה לגמרי, שצריך לספק מכל השלש. דאסמכיה אקרא לקמן מ"המעמדנו עלינו לתת שלישית השקל". ואם היה מסתפק מהראשונה מכל וכל - לא יבוא קודם עצרת לספק מהשלישית. שלמה שלישית - משום הלא הצריכו לגמור השלישית קודם לשניה דבכך לא יטעו לספק מקופה ראשונה מכל וכל קודם לשניה. שוקל - תקלין חרות. והיינו היכא דהוי קרבנות מרובים והוציאו כל השלש הקופות הפקד השני, ולא רצו ליקח מהשריים, שאין דינם כשקלים. ודינן כשקלים. וכן היה רבי פנחס בן יאיר אומר: זריות - אידי דאמרי בשלשה פרקים ושצריך להיות נקי מהבירות כמו מידי שמים, ושצריך להיות זרי כמו של בית רבן גמליאל תשילם תחילה, מפרש לכולהו מדות דרבי פנחס בן יאיר. זריות מביאה לידו נקיות - זריות הוא היפוך העצלות. ועל ידי שאחוז במדת הרויות מביאות לידו נקיות, הן בכהאי הדין.

אזרה ההלכה

שלמו שלשתן תרמו את שלוש הקופות הגדולות וכלו כל השקלים מתוכן, ולא הספיקו השקלים שתרמו מהן לקרבנות הציבור ולשאר הדברים שעושים בהם כל צרכי הציבור עד שהגיע חודש ניסן של השנה הבאה - חזורים ותרומים מישרי הלשכה. כר' מאיר (ראה בספ"ט הסבר מודע פסק הרמב"ם כיער - מאיר שהוא ידע יחיד, ולא כרעת חכמים החלוקים לעלו). (רמב"ם ספר זמנים הלכות שקלים פ"ב ד"ז). אף שמוחר מן הדין (כשאני נקיות מביאה לידו טהרה וכו') אף שמוחר מן הדין (כשאני נכנס או נוגע בדברים המקודשים), חסידים הראשונים היו אכילים טהרה והזריחם כל ימיהם (הם הטומאה, והם הנקראים פורשים, ופרשיות מביאה לידו טהרה תוף, וטהרת תוף מביאה לידו קדושת הנפש, וקדושת הנפש מביאה להידמות שכינה. וכבר ר' פנחס בן יאיר לפי גרסת הירושלמי (כס"ט). (רמב"ם ספר טהרה הלכות טומאת אכילים פ"ט ז"ה).

קרבן העדה

לידי עונה – שכל מי שיש בו רוח קדושה, חפץ להיות יותר קדוש. גם כי יפלט מעגלי צדק של שאר בני אדם ושאין דרכיו מבוררים כל הצורך. וזה הוא עיקר עונה, שמכיר פחיתות ערכו. **לידי יראת חטא** – שאל יאמר אני אלך בשבוע של זנות ולא אחטא. וכמו שאמר שלמה המלך עליו השלום שכיון שהוא עניו ויאמר שהוא שפל אנשים – יהיה ירא חטא. **לידי חסידות** – והיינו עשייה ברבים שהם לפני משורת הדיו, כדי שלא יבא לידי שום חטא. **לידי רוח הקודש** – שכיון שהוא עושה לפני משורת הדיו עושים עמו מי השמים דברים שהן חוץ מהטבע, ומודיעין לו דיו התורה. **לידי תחיית המתים** – שעל ידי שישירה רוח קדושה על עצמות יחיו, וכמפורש ביחזקאל **לידי אליהו** – שקודם תחיית האחרונה יבא אליהו. **וכלל מכפר את הקדש** – ולשון "וכלל" משמע זריזות מלשון כללי, ומשמע זהירות, והיינו זריזות, ולכן קרא אחרינא "וכפר בעדו ובעד העם" – הוא הכפרה הכוללת לכולם, אלמא על ידי זריזות בא הנקיה הגמורה. **וכפר עליה הכהן וטהרה מן השבועה** שנשבעה שכרעה ליל. ואף ששונת היא – צריכה טהרה. וטהור וקידוש – לבתר טהרה אתיא קדושה. **כי כה אמר רס ונשא** – מדכתיב "מרום וקדוש אשכון", והיינו שעם היותו מרום – שיכון עם הקדוש. והדר קאמר שיטכון את דכא ושפל רוח, שהוא העניו. משמע דמקדושה יבוא האיש להיות עניו. ולכתיב קאמר שיחיה ה' עם הקדוש, והיה עם דכא ושפל רוח. הכי גרסינן: **דכתיב עקב עונה** – בעבור ובשכר עונה יבא לידי יראת ה'. **אז דברת** – שין הקדוש ברוך הוא מדבר בחזון אל לחסידיו. **רוח הקודש מביא לידי תחיית המתים** – דכתיב "ונתתי רוחי" והוא רוח הקדוש, "וחיים" אחר כך. **הכי גרסינן:** לידי אליהו זכור לטוב, דכתיב "הנה אנכי שולח לפני בא יום ה' הגדול והנורא". תנא **בשם רבי מאיר** (אומר): **הכל מי שקבוע בארץ ישראל, ומדבר בלשון הקודש, ואוכל פירותיו** מבטיחה – שיהא בטיחה, וקורא קריאת שמע בבוקר ובערב – יהא מובטח לו שיהא בין עולם הבא – אפילו גופו יודרך ויבנה לחיים נצחים, חיי עולם הבא. אי נמי בלא דין ויסורינן יזכה לעולם הבא.

הדרן עלך פרק בשלושה פרקים

משמע שקודם באה דרגה של קודש, ואחר כך הדרגה של קודש, ושפל רוח. **עונה מביאה לידי יראת חטא** – דכתיב "עקב עונה יראת ה'" (משלי כב, ד), שלאחר העונה באה היראה. **יראת חטא מביאה לידי חסידות** – דכתיב [שנאמר] "וחסד ה' מעולם ועד עולם" (תהלים קכ, ז), שה' משפיע חסידות ("חסד") על האדם שכבר רכש לצדו את מירת היראה. **חסידות מביאה לידי רוח הקודש** – דכתיב [שנאמר] "אז דברת בחזון לחסידך" (שם פט, ח). **רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים** – דכתיב [שנאמר] "ונתתי רוחי בכם וחייתם" (יוחזקאל לו, יד). **תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב** – דכתיב [שנאמר] "הנה אנכי שולח לפני בא יום ה' הגדול והנורא" (מלאכי ג, א), ויום זה הוא יום תחיית המתים, ומכיון שעסקה הגמרא במידות שרוכש לו האדם ובהם היראה מגיע לדרגת גבוהות יותר, ואף לכדי שלימות, מביאים עוד ברומה כי תנא **בשם ר' מאיר**: כל מי שקבוע בארץ ישראל, ומדבר בלשון הקודש, ואוכל פירותיו בטרה, וקורא קריאת שמע בבוקר ובערב – יהא מבוטח, הייז חסידות מביאה לידי רוח הקודש, והוא יזכה לעולם הבא.

תקלין דרתינן

קדושה מביאה לידי עונה – על ידי שהולך ומתקדש בדרכי הקדושה כקדושים העומדים לפני ה' תמיד, מבין גדולות השם יתברך ורב נוראותיו, וענשה שלם ונבנה בעיניו ממה שאינו יכול לעבדו ויתברך שמו כדבעי למיעבד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. וכן קדושה על ידי פרישתו מהנשים, דאמרו שחצניות הן – בעלי נאווה, ועל ידי זה בא לידי עונה. **עונה מביאה לידי יראת חטא** – על ידי ענותנותו שהוא נבנה בעיניו נמאס, מתיירא וחרד שנבנה ושפל כמותו וידוע כמה החטא פוגם בכל העולמות. ודוד מלך ישראל על ידי שיהיה עניו גדול כמו שנאמר "ואנכי תולעת ולא איש", אמר: "אשמרה דרכי מחטוא". וכן אם חס ושלום נכשל באיזה דבר – חרד וירא מהחטא, וחטאתו לנגד עיניו תמיד. **יראת חטא מביאה לידי חסידות** – חסידות הוא דרגה עילאה, לפני משורת הדיו. כמו ששנינו בגמרא ולא משנת חסידות כו'. ואמרו: כל שיראתו קודמת לחכמתו – חכמתו מתקיימת. ואמרו: ולא עם הארץ חסיד. ועל ידי יראת חטא שהוא אוצר החכמה בא לעשות לפני משורת הדיו, וכן על ידי שהוא ירא חטא עושה גדרים, כדאמרינן: לך אמרינן נירא סחור סחור, והוא לפני משורת הדיו, ועיקר החסידות – שלא יתבייש מבני אדם במילי דשמיא, כמו ששנינו בריש ברכות על פסוק "שמרה נפשי כי חסיד אני" – לא חסיד אני כו' ולא בושתי כו'. ואז כשעולה במדרגה לעשות כל מה שמוטל עליו ומה שביכולתו להשיג, אז על השאר ה' בעדו ויערה עליו רוח מרומם, וזוכה לרוח הקודש. ואמרו בירושלמי שלהי סוכה: שמחת בית השואבה – שהיו שואבין רוח הקודש. ושם היו חסידים ואנשי מעשה, והוא על ידי ששמחים במעשיהם ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה כמו שהיה בודו, וזו שנאמר "אז דברת בחזון" וכו'. והוא חסידות מביאה לידי רוח הקודש, ו**רוח הקודש לידי תחיית המתים** – כי על ידי שיזככו הרוחות ויערה עליהם רוח מרומם רוח קדושה וטהרה אז יעורר לרוחות המתים שיתנם ה' בהם ויחיו, כמו שנאמר "ונתתי רוחי בכם וחייתם". ואמרו בפרק שיש דפסחים: עתידין צדיקים שיחיו את המתים כו'. **דכתיב וכלל מכפר** – סמיך להו בקריא, ודרשו בזבחים (מ): אם כלה – כפר, ו"כלל" הוא זריזות "כפר" – נקיות, כמו לכפורי ידיה בההוא גברא". והוא נקיות מחטא. **וכפר עליה וטהרה** – נקיות וטהרה. **"כי כה אמר וגו' קדוש שמו** – ואת דכא ושפל רוח". שעל ידי הכרתו לקדושת שמו בא לשפלות נכבד לעיל. **לידי אליהו זכור לטוב, דכתיב:** "הנה אנכי שולח לפני בא יום הגדול וגו'" – והוא אחר התחיה יום הדין הגדול. **וקודם ליום הגדול ישלחה להשיב לב אבות על בנים וגו'. כל מי שקבוע בארץ ישראל** – נגד תיקון שלימת הגוף, והוא נגד יסוד העפר, כי עפר אתה וקשור לשיבת ארץ הקודש, מוקף בקדושת הארץ תמיד. וההולך ארבע אמות עליה – זוכה לעולם הבא. ומחלין לו עונותיו, כמו שנאמר "העם היושב עליה נשוא עון", וכמו ששנינו בשליח כתובות. **ומדבר בלשון הקודש** – יתקון שלימות הרוח, שממנו יסוד הדיבור. ולשון הקדש פנימיות קדושה יש בו. **פירותיו בטרה** – נגד נפש הצומחת. **קריאת שמע בבקר ובערב** – נגד תיקון הנשמה, שהיא מאתון דאורייתא. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה: כל הקורא קריאת שמע בבקר ובערב וגו' "הגית בו" וגו'. וקריאת שמע מוסר ומייחד נשמתו ומתקנה בקבלת עול מלכות שמים. ונתקנו כל ארבעה חלקי האדם גוף ונפש רוח ונשמה ונגד דצ"ח ואמרי' יהא מבוטח שבן עולם הבא הוא. על ידי תיקון שלמותו הוא בן עולם הבא.

הדרן עלך פרק שלישי

קדושה מביאה לידי עונה, שמכיר בפחיתות ערכו. **עונה מביאה לידי יראת חטא**, שמשמכיר בפחיתות ערכו, הריהו ירא ביותר מן החטא, ונוהר שלא יגיע לידי ניסיון. **יראת חטא מביאה לידי חסידות**, שנוהג במידה שלפנים משורת הדין. **חסידות מביאה לידי רוח הקודש**, שכיון שהריהו נוהג לפני משורת הדין, נוהגים עצמו משמים במידה ההורגת מדרך הטבע ומודיעים לו את סודות התורה ברוח הקודש. **רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים**, שמשפיעו עליו משמים רוח קדושה וטהרה יכנסו אלה בעצמות המתים ויזכה להחיותם. **תחיית המתים העתידה** להיות קודם בוא המשיח, **מביאה לידי ביאת אליהו זכור לטוב** לבשר על הגאולה הקרובה, שמיד לאחר שיבוא יחיה ה' מתי ארץ.

ונתן סמך לכל אחד מהדברים האלה מן הכתובים: **זריזות מביאה לידי נקיות הנפש** מן החטא – דכתיב [שנאמר] בעבודת ה' הגדול ביום הכפורים "וכלל מכפר" (ויקרא טז, ב), "כלל" הוא מלשון זריזות, שכיון שהוא מודרו כללות ולגמור את הכל היא רוח מכפר, כלומר, מנקת את נפש החוטאים מחטאם. **נקיות מביאה לידי טהרה** – דכתיב [שנאמר] בענין קרבן היולדת (שמביאה לאחר מנין יום טמיא וטהרה וטהרה). ראה ויקרא פרק יב: "וכפר עליה הכהן וטהרה" (שם יב, ח), ולומר, משנסתים סדר כפרתה, היינו נקונה מן החטא (ראה רשי' שבועות ז, א), הריה נעשית בכך טהרה. **טהרה מביאה לידי קדושה** – דכתיב [שנאמר] בענין סדר הזאת הכהן הגדול מים קרובותיו (הפר והשעיר) ביום הכיפורים על מזבח הזהב "וטהרו וקדשו" (שם טז, ט), ומכאן קדושה – באה הקדושה. **קדושה מביאה לידי עונה** – דכתיב [שנאמר] "כי כה אמר רס ונשא שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח" (ישעיה נג, ט), ואחר כך הדרגה שלמעלה ממנה, וזו, ושפל רוח. **עונה מביאה לידי יראת חטא** – דכתיב "עקב עונה יראת ה'" (משלי כב, ד), שלאחר העונה באה היראה. **יראת חטא מביאה לידי חסידות** – דכתיב [שנאמר] "וחסד ה' מעולם ועד עולם" (תהלים קכ, ז), שה' משפיע חסידות ("חסד") על האדם שכבר רכש לצדו את מירת היראה. **חסידות מביאה לידי רוח הקודש** – דכתיב [שנאמר] "אז דברת בחזון לחסידך" (שם פט, ח). **רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים** – דכתיב [שנאמר] "ונתתי רוחי בכם וחייתם" (יוחזקאל לו, יד). **תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב** – דכתיב [שנאמר] "הנה אנכי שולח לפני בא יום ה' הגדול והנורא" (מלאכי ג, א), ויום זה הוא יום תחיית המתים, ומכיון שעסקה הגמרא במידות שרוכש לו האדם ובהם היראה מגיע לדרגת גבוהות יותר, ואף לכדי שלימות, מביאים עוד ברומה כי תנא **בשם ר' מאיר**: כל מי שקבוע בארץ ישראל, ומדבר בלשון הקודש, ואוכל פירותיו בטרה, וקורא קריאת שמע בבוקר ובערב – יהא מבוטח, הייז חסידות מביאה לידי רוח הקודש, והוא יזכה לעולם הבא.

ושפל רוח. **עונה מביאה לידי יראת חטא** – דכתיב "עקב עונה יראת ה'" (משלי כב, ד), שלאחר העונה באה היראה. **יראת חטא מביאה לידי חסידות** – דכתיב [שנאמר] "וחסד ה' מעולם ועד עולם" (תהלים קכ, ז), שה' משפיע חסידות ("חסד") על האדם שכבר רכש לצדו את מירת היראה. **חסידות מביאה לידי רוח הקודש** – דכתיב [שנאמר] "אז דברת בחזון לחסידך" (שם פט, ח). **רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים** – דכתיב [שנאמר] "ונתתי רוחי בכם וחייתם" (יוחזקאל לו, יד). **תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב** – דכתיב [שנאמר] "הנה אנכי שולח לפני בא יום ה' הגדול והנורא" (מלאכי ג, א), ויום זה הוא יום תחיית המתים, ומכיון שעסקה הגמרא במידות שרוכש לו האדם ובהם היראה מגיע לדרגת גבוהות יותר, ואף לכדי שלימות, מביאים עוד ברומה כי תנא **בשם ר' מאיר**: כל מי שקבוע בארץ ישראל, ומדבר בלשון הקודש, ואוכל פירותיו בטרה, וקורא קריאת שמע בבוקר ובערב – יהא מבוטח, הייז חסידות מביאה לידי רוח הקודש, והוא יזכה לעולם הבא.

ואחר כך הדרגה שלמעלה ממנה, וזו, ושפל רוח. **עונה מביאה לידי יראת חטא** – דכתיב "עקב עונה יראת ה'" (משלי כב, ד), שלאחר העונה באה היראה. **יראת חטא מביאה לידי חסידות** – דכתיב [שנאמר] "וחסד ה' מעולם ועד עולם" (תהלים קכ, ז), שה' משפיע חסידות ("חסד") על האדם שכבר רכש לצדו את מירת היראה. **חסידות מביאה לידי רוח הקודש** – דכתיב [שנאמר] "אז דברת בחזון לחסידך" (שם פט, ח). **רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים** – דכתיב [שנאמר] "ונתתי רוחי בכם וחייתם" (יוחזקאל לו, יד). **תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב** – דכתיב [שנאמר] "הנה אנכי שולח לפני בא יום ה' הגדול והנורא" (מלאכי ג, א), ויום זה הוא יום תחיית המתים, ומכיון שעסקה הגמרא במידות שרוכש לו האדם ובהם היראה מגיע לדרגת גבוהות יותר, ואף לכדי שלימות, מביאים עוד ברומה כי תנא **בשם ר' מאיר**: כל מי שקבוע בארץ ישראל, ומדבר בלשון הקודש, ואוכל פירותיו בטרה, וקורא קריאת שמע בבוקר ובערב – יהא מבוטח, הייז חסידות מביאה לידי רוח הקודש, והוא יזכה לעולם הבא.

לידי תחיית המתים – שיוכה להחיות מתים בתפילתו, כמו שהנביאים הצדיקים וחכמי המשנה היו עושים (נמוקי). ומתשרים פירש כי הכותה היא גם שאדם זה מחויר אנשים בתשובה, שחרו רשעים קרויים מתים, והוא מחיה את נשמותיהם, על דרך שאמרו: כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים.

מסורת הש"ס
ד. משנה סוטה ט,טו. ירושלמי שבת א,ג (כל הענין). בבבלי עיי' כ,ב. (בשניונים). מדרש תנאים (בשניונים). מדרש כנטו. שתי א,ט. מדרש משלי טו. ילקו"ש תורה תתקלו (בשניונים). שם טו. תתלו. וראה בבלי ספחים ק"ג א.

גרסות
דכתיב הנה אנכי – והנורא בכתביו. **דכתיב אז** – תבין יראת ה' ודעת עליון תמצא.

קרבן העדה

הלכה א משנה התרומה מה היו עושי בה – מה שנתנו לתוך הקופות, מה היו עושי בהן. וכל

קרבנות הצבור – לאתווי קטרת. **ספיחים** – תבואה העולה מאליה ממה ששך בקציר. ונותנים שכן לשומרים שימנעו רגלי בהמה משם, ויודיעו לבני אדם שהם לצורך העומר ושתי הלחם. שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ, ונותנין שכן מן התרומה, דצורך קרבן כקרבן דמי. **שומר חנם** – ואף אם קנה אותו מן ההפקר כששמרן חנם – סבר רבי יוסי דקרבן יחיד משתנה לקרבן צבור. **אף אתה אומר וכו'** – כלומר, אי אתה מודה שאינן באין אלא משל צבור. ואם שמרן חנם וזכה בהם – נמצא שאינן באין משל צבור. ולשיטתם השיבו דסברי קרבן יחיד אינו משתנה לשל צבור.

תְּרוּמָה אָמַר הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ? לֹא קָהִין בָּהּ תְּמִידִין וּמוֹסְפִין וְנִסְכֵיהֶם, הָעוֹמֵר וּשְׁתֵי לֶחֶם וְלֶחֶם הַפְּנִים, וְכָל קִרְבָּנוֹת הַצִּיבוּר! בְּשׂוֹמְרֵי סְפִיחִין בְּשִׁבְעֵית נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלֶּשְׁכָּה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִף הַרוֹצֵה מִתְּנֵדָב שׂוֹמֵר חָנָם. אָמְרוּ לוֹ: אִף אֵתָהּ אוֹמֵר שְׂאִין בָּאִין אֶלָּא

מסורת הש"ס

א. ילקי"ש תורה שפי.
ב. בבלי ב"ק קיח,א.
מנחות פד,א. ועיין תוספתא מנחות יכב.

גדר סות

התרומה
בתרומה.
ובפיר' מילים אלו חסרות.
אף הרוצה בכת"י: רצה
בכת"י: וזבחי שלמי צבור
אמר לו – אלא משל
ציבור בכת"י: אמרו אתה
אמר אין באין משל צבור.

תקלין הדתי

הלכה א התרומה מה היו עושי בו – כל מה שתרומו מהלשכה.

ספיחים – העולין מאליהן ממה שנשרו בקציר, ונתנו שכן מתרומת הלשכה. **שומר חנם** – ואף שקנה אותם מן ההפקר כששמרן חנם – סבר דקרבן יחיד משתנה לשל צבור. **אף אתה כו'** – כלומר, אי אתה מודה דבאין משל צבור? ובהאי גונא דשמרן חנם – זכה בהם, נמצא שאינן באים משל צבור. דסבירא ליה: דאין קרבן יחיד משתנה לשל צבור ולשיטתם השיבוהו.

העומר הוא קרבן מנחה שהיו מביאים בכל שנה ביום ששה עשר בניסן מעומר (ששירית האיפה) שעורים. מעיט מנחה זו היה הכהן נוטל קומץ ומקטירו על גבי המזבח, והשאר היה נאכל לכהנים. בהקטרת קומצה הייתה נותרת באכילה התבואה החדשה שנשלה באותה שנה והיתה אטורה עד אז באכילה מדין התורה (ראה ויקרא כג, ו-ד).

עיונים

העומר – העולין מאליהן ממה שנשרו בקציר, ונתנו שכן לשומר שימנע רגלי בהמות משם, שנצרכים לעומר ושני הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ. ולפי שצורך קרבן הוא, וכקרבן דמי. לכן נתנו שכן מתרומת הלשכה. **שומר חנם** – ואף שקנה אותם מן ההפקר כששמרן חנם – סבר דקרבן יחיד משתנה לשל צבור. **אף אתה כו'** – כלומר, אי אתה מודה דבאין משל צבור? ובהאי גונא דשמרן חנם – זכה בהם, נמצא שאינן באים משל צבור. דסבירא ליה: דאין קרבן יחיד משתנה לשל צבור ולשיטתם השיבוהו.

בעשייתה (רע"ב). קרבן העדה). וכן המלח שבו היו מולחים את כל הקרבנות, וכן עצי המערכה (אם לא הובאו כתרומה למקדש והוצרכו לקנותם בכסף) (מאירי).

אורה ההלכה

התרומה מה היו עושי בה תרומת הלשכה מה יעשה בה? קונים בה את קרבנות התמיד של כל יום ואת קרבנות המוסף ושאר כל קרבנות הצבור, ואת נסכיהם, ואת המלח שמולחים בו את כל הקרבנות, וכן את העצים אם לא הביאום בתרומה ולא מצאו אלא בקנייתם בכסף, וכן את הקטרת ואת שכר עשיה, ואת לחם הפנים ואת שכר עשהו, ואת מנחת העומר ושתי הלחם, ופרה אדומה ושעיר המשתלח ולשון של הזורית שקושרים בין קרני השעיר המשתלח ביום הכפורים. כמשנה ובגמרא בכתובות ק"א ועוד. (רמב"ם ספר זמנים הלכות שקלים פ"ד ה"א).

שומרי ספיחין בשביעית בשנת השמיטה שהגזמה בה בשדות הוא הפקר, שוכרים ב"ת דין שומרים שישמרו מקצת מספיחי החיטה והשעורה שצמחו כדי שיביאו מהם את מנחת העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן הארץ ומן החדש, ושומרים אלו נוטלים את שכרם מתרומת הלשכה. כמשנה. (רמב"ם שם ה"ד).

אף הרוצה מתנדב שומר חנם... אמרו לו וכו'... מי שהתנדב לשמור על ספיחי השביעית בחינם – אין שומעים לו, שחוששים שמא האנשים האלימים בעלי הרוח יבאו ויטלוו מהם. ולכן הוקנו חכמים שיטלו השומרים שכרם מן הלשכה כדי שישפרו הכל מאותו המקום שאלו שומרים שם. חכמים. (רמב"ם שם ה"ז).